



وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی
دفتر برنامه ریزی و تألیف کتاب های درسی دوره ی عمومی و تخصصی

ضمیمه کتاب راهنمای درس هنر پایه سوم ابتدایی

در راستای طرح انطباق با برنامه درسی ملی

گروه درسی فرهنگ و هنر

بهار ۱۳۸۲



راهنمای برنامه درسی ملی سندی است که نقشه کلان برنامه درسی و چهارچوب نظام برنامه ریزی درسی کشور را تبیین می کند. برنامه درسی متشکل از عناصر مختلفی است که همه این عناصر باید دارای ارتباط منطقی و متقابل با یکدیگر باشند. این عناصر عبارتند از:

رویکرد، اصول، اهداف کلی، محتوا، روش های یاددهی-یادگیری و شیوه ارزش یابی درس، مهارت های آموزگار، فضای آموزشی، رسانه های آموزشی و اشاعه برنامه.



گروه درسی هنر در جهت:

- تعمیق و گسترش پاره ای از اهداف مشترک برنامه درسی هنر و برنامه درسی ملی؛
 - ایجاد صلاحیت های مشترک مطرح شده در برنامه درسی ملی و
 - توجه بیشتر به رویکرد تلفیقی
- که مبنایی مهم برای سازماندهی محتوا در برنامه درسی ملی و برنامه درسی هنر است، اقدام به تهیه و تالیف ضمیمه کتاب راهنمای معلم هنر نموده است.

این کتاب در دو بخش:

- چهار چوب برنامه انطباق سازی درس هنر پایه سوم با برنامه درسی ملی؛ و
 - نمونه فعالیت های تلفیقی رشته های مختلف هنری
- تالیف شده است. لذا شما معلم عزیز می توانید با استفاده از کتاب جدید علاوه بر آشنایی با مباحث کلی مندرج در برنامه درسی ملی و چگونگی انطباق سازی برنامه درسی هنر پایه دوم با برنامه مذکور، با نمونه فعالیت های تلفیقی رشته های مختلف هنر در این پایه نیز آشنا شوید.

چهار چوب برنامه همسو سازی درس هنر پایه سوم با برنامه درسی ملی

در این بخش سعی شده است که به طور خلاصه رویکرد، اهداف، محتوا و روش های سازماندهی آن، روش های یاددهی- یادگیری، روش های ارزشیابی و... مطرح شده در برنامه درسی ملی و شباهت ها و تفاوت های آن با برنامه درسی هنر تبیین شود. سپس بر اساس تفاوت های مذکور، چگونگی انجام انطباق سازی برنامه درسی هنر با

رویکرد

همان جهت گیری کلی و روح حاکم بر برنامه است، در برنامه درسی

ملی رویکرد ما شکوفایی، تقویت و توسعه فطرت الهی (نظیر

خداپرستی، زیبایی دوستی، خلاقیت و ...) است (برنامه درسی ملی،

ص: ۳۱). این رویکرد با نگاهی جامع به انسان زمینه ساز رشد متعادل

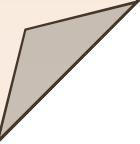
انسان در چهار عرضه ارتباط با خدا، خود، خلق و خلقت است.



رویکرد برنامه درسی هنر دوره ابتدایی در ایران

«تربیت هنری»

است.





تربیت هنری

در صدد شکوفایی فطرت دانش آموزان از طریق ایجاد محیط آزاد برای تقویت حواس، تخیل، خلاقیت، ظرفیت های نهفته هوش و تفکر و افزایش حساسیت دانش آموزان نسبت به ویژگی ها و ابعاد زیباشناختی پدیده های مختلف است.

ارکان تربیت
هنری

ارتباط با خلقت

زیبایی شناسی

آشنایی با تاریخ هنر ایران

تولید هنری

نقد هنری

اصول حاکم بر سازماندهی محتوا:

اصول در راهنمای برنامه درسی ملی و همچنین ادبیات برنامه ریزی درسی عبارتند از قواعد و معیارها و ملاک های اساسی که می تواند به عنوان مبنا و پایه ای جهت هدایت فرایند طراحی و تولید برنامه درسی مورد استفاده قرار می گیرد. اصول در برنامه درسی ملی در دو بخش اصول حاکم بر برنامه های درسی (۸ اصل) و اصول حاکم بر انتخاب و سازماندهی محتوا (۱۳ اصل) مطرح شده است.

اصول حاکم بر انتخاب و سازماندهی کتاب پیش رو، همان اصول حاکم بر برنامه درسی هنر و اصول مطرح شده در برنامه درسی ملی نیز مد نظر قرار گرفته است



اصول برنامه درسی هنر

۱- برخورداری درس هنر از یک جایگاه مستقل و تعریف شده

۲- جامعیت محتوایی

۳- انعطاف پذیری

۴- کودک محوری

۵- پرورش خلاقیت

۶- تلفیق رشته های هنری

۷- یادگیری مشارکتی

۸- پویایی و استمرار



اصول تطبيق هنر پايه سوم با راهنماي برنامه درسي ملي:
اولويت صلاحيت ها و يادگيري هاي مشترك: اين صلاحيت ها همان اهداف
كلي است كه در قالب پنج عنصر تفكر، ايمان، علم، عمل و اخلاق ميناي
سازماندهي برنامه درسي هنر قرار گرفته است.

ارتباط چند وجهي: علاوه بر پنج عنصر مطرح شده، چگونگي ارتباط اين
عناصر با عرصه هاي خود، خدا، خلق و خلقت، از ديگر اصول تهيه اهداف و
محتوا و چگونگي سازماندهي محتوا است.

تقويت هويت ملي: با توجه به اين كه درس هنر به عنوان يك حوزه يادگيري در
برنامه درسي ملي تحت عنوان "حوزه فرهنگ و هنر" مطرح شده است، اين
درس تلاش مي كند زمينه هاي باروري و ارتقاء هويت ملي را كه آميخته اي
از فرهنگ، هنر، ارزش ها و باورهاي ايراني - اسلامي است را فراهم آورد.

توجه به تفاوت ها: از آنجا که جامعه ما دارای تنوع قومی و فرهنگی، اجتماعی، جغرافیایی و مذهبی متفاوتی است که در بستر این تنوع، تفاوت های اجتماعی و فردی مختلفی شکل می گیرد لازم است برنامه درسی هنر از انعطاف پذیری لازم برخوردار باشد تا مربیان و متربیان بتوانند با توجه به این تفاوت ها، برنامه های درسی مناسب خود را خلق و بازپروری کنند.

تنوع و تعدد منابع، روش ها و فرصت ها یادگیری: توجه به نیازها، استعدادها؛ ظرفیت ها، قابلیت های تفکر و سبک های متفاوت شناختی متربیان، لزوم ایجاد تنوع فرصت های یادگیری را در برنامه درسی هنر می طلبد. با استفاده از روش های یاددهی - یادگیری مختلف و مواد و منابع آموزشی متفاوت است که هر یک از دانش آموزان می توانند با توجه به ویژگی های فردی و روان شناختی خود به یادگیری بپردازند.

نقش محوری مربی: مربی هنر در نقش راهبر و هدایت گر آموزشی، جایگاهی اساسی در راهنمایی و ترغیب متربیان در فرایند یاددهی- یادگیری و غنی سازی محیط های یادگیری دارد.



علاقه: فرصت هاي يادگيري و فعاليت هاي هنري به گونه اي طراحي شده است كه متربيان بتوانند به شناخت، توسعه و خلق علايق خود نائل شوند به عبارتي فرايند خلق يك اثر هنري به آن ها در تصميم گيري براي حال و آينده كمك كند.

درهم تنيدگي: از آن جا كه در دوره ابتدائي هدف از يادگير هنر، يادگيري رشته هاي هنري نيست، محتواي اين برنامه به صورت درهم تنيده به تلفيق مفاهيم، مهارت ها و فعاليت هاي رشته هاي مختلف هنري مي پردازد تا به اين وسيله به يکپارچگي و تعميق يادگيري در دانش آموزان كمك كند.

دروني سازي: با توجه به اصل بالا، فرصت هاي يادگيري و كسب تجربيات جديد در قالب فعاليت هاي هنري در هم تنيده به گونه اي فراهم شده است كه متربيان اين تجربيات را به صورت يکپارچه و به هم پيوسته كسب كنند. اين يکپارچگي مي تواند به دانش آموزان در كسب صلاحيت ها و يادگيري هاي مشترك بيش از پيش كمك كند.

اهداف:

در برنامه درسی ملی اهداف در چهار سطح مطرح شده است: ۱-هدف غایی، ۲-اهداف کلی، ۳-اهداف تفصیلی، ۴-اهداف جزئی (برنامه درسی ملی، ۱۳۸۹. ص: ۳۶).

هدف غایی: این هدف برگرفته از دیدگاه اسلام در مورد فلسفه حیات است که همانا دست یابی به مقام خلیفه الهی و قرب الهی است.

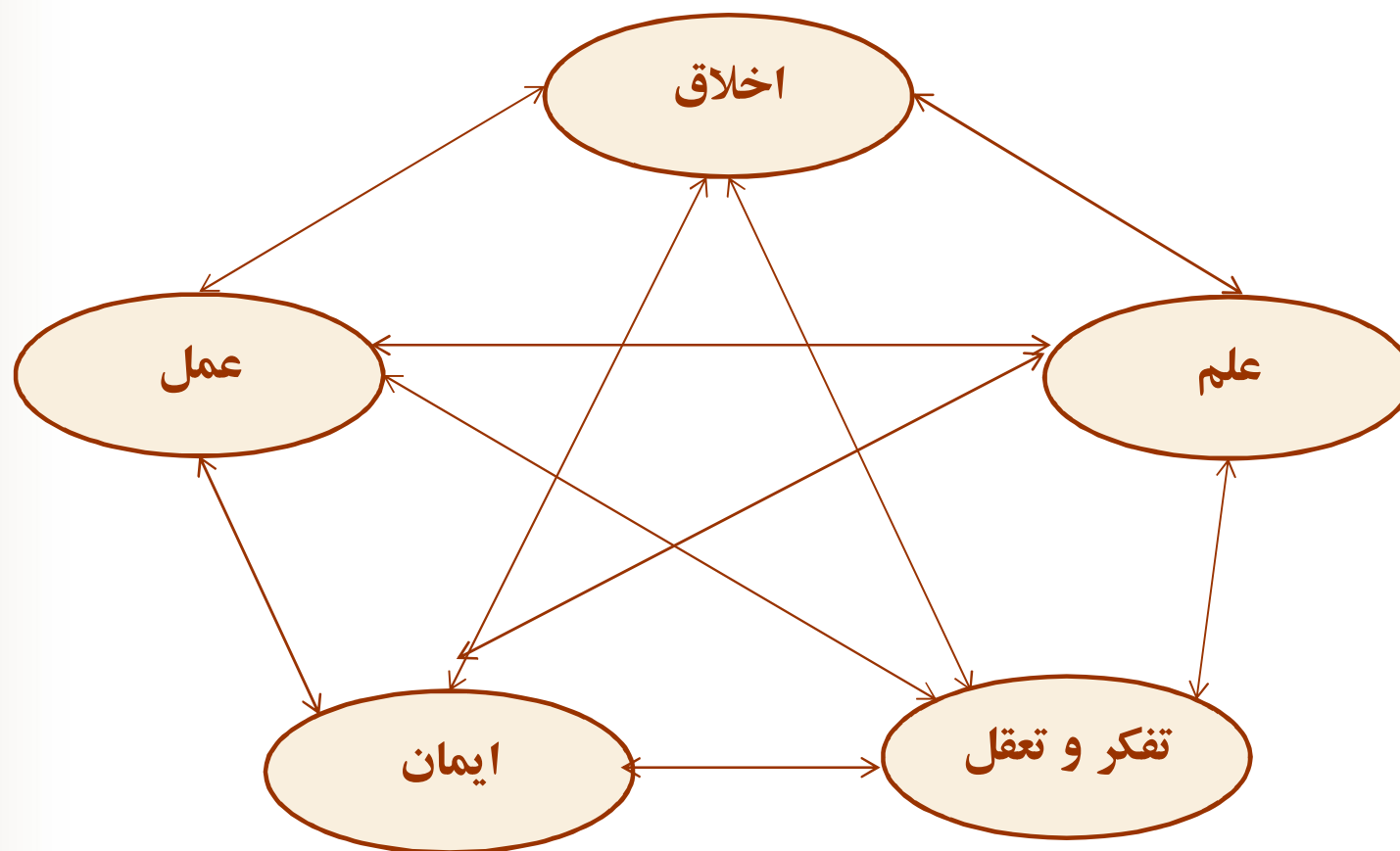
اهداف کلی: اهدافی است که در راستای هدف کلی خلقت و برگرفته از فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی، اهداف کلی نظام تعلیم و تربیت را روشن می سازد. این اهداف در چهار عرصه رابطه با خود، رابطه با خدا، رابطه با خلقت و رابطه با خلق و شامل پنج عنصر تفکر، ایمان، علم، عمل و اخلاق مطرح خواهد شد

ماتریس زیر الگوی هدف گذاری برنامه درسی ملی را که مرکب از چهار عرصه و پنج عنصر است را نشان می دهد..

الگوی هدف گذاری برنامه درسی ملی

عناصر / عرصه ها	رابطه با خویشتن (با محوریت رابطه با خدا)	رابطه با خدا	رابطه با خلق خدا (سایر انسان ها) (با محوریت رابطه با خدا)	رابطه با خلقت (طبیعت و) (با محوریت رابطه با خدا)
تفکر و تعقل				
ایمان و باور مبتنی بر تفکر				
علم، معرفت و آگاهی				
عمل				
اخلاق (رفتارهای اخلاقی + ملکات نفسانی)				

شبکه مفهومی عناصر پنج گانه اهداف کلی



اهداف تفصیلی:

شامل اهداف دوره های مختلف تحصیلی است. این اهداف در حوزه صلاحیت ها و یادگیری های مشترک در هر یک از عناصر تفکر و تعقل، ایمان و باور، علم، کار و عمل و مجاهدت، و اخلاق مطرح خواهد شد. صلاحیت های مشترک آن دسته از یادگیری هایی است که در همه حوزه های یادگیری حضور دارد و تمامی دانش آموزان در پایان دوره های مختلف آموزشی به سطوحی از آن دست یافته باشند.

صلاحیت‌ها و یادگیری‌های مشترک (برنامه درسی ملی)

عناصر	صلاحیت‌ها و یادگیری‌های مشترک
تفکر و تعقل	تخیل، حل مسئله، تفکر انتقادی، ابداع و خلق، تفکر سیستمی، پرسش‌گری، کاوش‌گری، هدایت مشاهدات، تحلیل، قضاوت براساس شواهد، تصمیم‌گیری، قضاوت براساس نظام معیار (تعقل)، تأمل در خود، خود ارزش‌یابی
ایمان و باور	نگرش توحیدی، کرامت و قدرت اراده و انتخاب انسان، ارزشمندی تفکر و تعقل، ارزشمندی مخلوقات، هدفمندی خلقت، ارزشمندی علم و علم‌جویی، ارزشمندی نهاد خانواده، وطن‌دوستی
علم	کشف جهان به عنوان فعل خداوند، خودآگاهی، فرهنگ و هویت
کار و عمل و مجاهدت	یادگیری مستمر، خود مدیریتی، انجام واجبات و ترک محرمات، مشارکت، همیاری، مهارت کار با دیگران، مهارت‌های ارتباطی، مهارت رهبری، مطالعه و پژوهش، استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات، تولید محصول
اخلاق و آداب	حفظ و پالایش انگیزه‌ها(نیت)، خودپایی و خودپالایی، اعتماد به نفس، مسئولیت‌پذیری، انعطاف، اخلاق حرفه‌ای، پشتکار، نظم و قانون‌مداری، صدق، صبر، عدالت‌خواهی و حق‌طلبی، حسن خلق، احسان و رأفت، قناعت، استقامت و حیا



اهداف جزئی: این اهداف در بر گیرنده اهداف حوزه های یاد گیری و برنامه های درسی مختلف با توجه به نیازها و مقتضیات متفاوت هر یک از موضوعات درسی است.

اهداف برنامه درسی هنر:

اهداف تفصیلی برنامه درسی هنر در دوره ابتدایی همسو با اهداف کلی دوره ابتدایی با توجه به کارکرد اولیه و ثانویه آن ها تهیه و تدوین گردید. اهداف کلی دوره ابتدایی (مصوب ۱۳۷۹ / ۲۹/۰۲) در هشت بخش اعتقادی، اخلاقی، علمی و آموزشی، فرهنگی و هنری، اجتماعی، زیستی، سیاسی و اقتصادی تنظیم شده است که اهداف ساختاری درس هنر مشخصا در ارتباط با بخش فرهنگی و هنری شکل گرفته است و اهداف ثانویه آن نیز می تواند در ارتباط با اهداف کلی دیگر بخش ها تدوین شود.



اهداف کلی برنامه درسی هنر

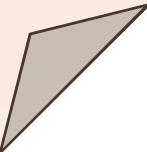
حوزه دانش:

۱- آشنایی با خلقت (طبیعت) به عنوان منبع الهام آفرینش های هنری

۲- آشنایی با رشته های هنری

۳- آشنایی مقدماتی با ابزار و مواد هر یک از رشته های هنری

۴- آشنایی با میراث فرهنگی و هنری ایران





اهداف کلی برنامه درسی هنر

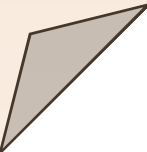
حوزه دانش:

۱- آشنایی با خلقت (طبیعت) به عنوان منبع الهام آفرینش های هنری

۲- آشنایی با رشته های هنری

۳- آشنایی مقدماتی با ابزار و مواد هر یک از رشته های هنری

۴- آشنایی با میراث فرهنگی و هنری ایران





اهداف کلی برنامه درسی هنر

حوزه مهارت:

- ۱- توسعه مهارت‌های حسی
- ۲- توسعه مهارت‌های گفتاری
- ۳- توسعه مهارت‌های حرکتی برای کاربرد مواد، ابزار و فنون ساده هنری
- ۴- توسعه قابلیت‌های تفکر
- ۵- توانایی بیان افکار و احساسات در رشته‌های هنری
- ۶- توسعه مهارت‌های اجتماعی

اهداف کلی برنامه درسی هنر

حوزه نگرش:

- ۱- توجه به زیبایی‌ها و پرورش حس زیبایی‌شناسی
- ۲- تمایل به ابراز افکار و احساسات در رشته‌های مختلف هنری
- ۳- توجه به توانایی‌های خود و کسب اعتماد به نفس
- ۴- علاقه به کاوشگری و کسب تجربه در رشته‌های مختلف هنری
- ۵- توجه به حفظ آثار هنری و میراث فرهنگی
- ۶- تمایل به برقراری ارتباط و مشارکت در فعالیت‌های گروهی

با نگاهی هر چند سطحی و اجمالی به اهداف برنامه درسی هنر و مقایسه آن با اهداف کلی، تفصیلی و صلاحیت های مشترک یادگیری در برنامه درسی ملی می توان دریافت که اهداف هنر به نحو بارزی اهداف برنامه درسی ملی را پوشش داده است. لذا در راستای همسو سازی با برنامه درسی ملی در پایه دوم همچون پایه اول تاکید بر صلاحیت ها و یادگیری های مشترک و تعمیق و گسترش اهداف در ارتباط با پنج عنصر آن (یعنی: تفکر، علم، ایمان، عمل و اخلاق) خواهد بود.

- با توجه به این صلاحیت ها محورهای انطباق در پایه سوم عبارت اند از :
۱. تفکر و تعقل: تخیل، حل مسئله، تفکر خلاق، پرسشگری، کاوشگری، هدایت مشاهده؛
 ۲. علم: کشف جهان به عنوان فعل خداوند، فرهنگ و هویت؛
 ۳. ایمان و باور: ارزشمندی مخلوقات، ارزشمندی خانواده، وطن دوستی؛
 ۴. کار و عمل و مجاهدت: مشارکت، همکاری، یادگیری مستمر، مطالعه و پژوهش؛
 ۵. اخلاق و آداب: مسئولیت پذیری، نظم، حسن خلق، قانونمداری.

اهداف:

- اهداف برنامه درسي هنري در پايه سوم با توجه به محورهاي بالا شكل گرفته است. اين اهداف بر اساس آنچه كه در پايان هر فعاليت هنري از دانش آموز انتظار مي رود شكل گرفته است و اهم اين اهداف به شرح ذيل است:
- طبيعت را به عنوان بخشي از خلقت پروردگار دوست دارد.
 - در مشاهده پديده هاي طبيعي و محيط پيرامون خود مهارت دارد
 - بر اساس مشاهده هاي خود قضاوت مي كند.
 - به كاوشگري در محيط پيرامون خود علاقه دارد.
 - از ميراث فرهنگي – هنري منطقه خود آگاهي داشته باشد..
 - ابزار و وسايل مختلف نقاشي و كاردستي را بشناسد.
 - تفاوت هاي ابزار و وسايل مختلف نقاشي و كاردستي براي بيان افكار و احساسات بشناسد.

- در کاربرد ابزار و وسایل مختلف نقاشی و کاردستی مهارت دارد.
 - در فرایند خلق آثار هنری و در محیط پیرامون خود نظم را رعایت کند
 - در انجام فعالیت های هنری گروهی مسئولیت پذیر است
 - با توجه به شرایط در انجام فعالیت های هنری منعطف است
 - توانایی توصیف احساس های خود را دارد.
 - توانایی خلق يك اثر هنری را دارد
 - توانایی تعامل مؤثر با دیگران را دارد.
 - به افکار و عقاید دیگران احترام می گذارد.
 - به فرهنگ و آداب و رسوم محلی احترام می گذارد.
 - هویت اسلامی – ایرانی خود را درك کند.
- همه یا بخشی از این هدفها و یا اهداف جزئی تر در هر فعالیت هنری مد نظر قرار گرفته است که می توانید در ابتدای هر فعالیت با آن ها آشنا شد.

راهبردهای یاددهی یادگیری:

راهنمای برنامه درسی ملی این راهبردها را تحت عناوین:

- تلقی نسبت به معلم و مربی،
- تلقی نسبت به محیط یادگیری،
- تلقی نسبت به متربی و
- تلقی نسبت به مدیر مدرسه تقسیم بندی نموده است. همه موارد مطرح شده مباحثی است که به طور مستقیم یا غیر مستقیم در برنامه درسی هنر مطرح شده است و لازم است مربیان عزیز به آن توجه

داشته باشند

معلم و مربی

➤ معلم یا مربی نقش راهنما و راهبر یادگیری را بر عهده دارد و مربیان را با منابع یادگیری آشنا می کند.

➤ فرصت های مناسب یادگیری را برای مربیان فراهم می سازد و به اجرای فعالیت های یادگیری سازمان و جهت می دهد.

➤ به سازماندهی فعالیت های گروهی و مشارکتی مربیان اهمیت می دهد.

➤ معلم یا مربی عامل ایجاد انگیزه یادگیری در مربیان است.

➤ او متناسب با امکانات و محدودیت های ناشی از ویژگی های مربیان، ماهیت فعالیت های هنری، فضا آموزشی، زمان و.... از انواع روش های فعال یادگیری استفاده می کند.

محیط یادگیری

➤ یادگیری صرفاً در محیط مدرسه انجام نمی شود و محیط هایی مانند موزه ها، پارک ها، فضاها و موقعیت های طبیعی، آثار باستانی باید به مثابه محیط های یادگیری پایه مورد استفاده قرار گیرد.

➤ محیط های یادگیری به گونه ای سازماندهی می شوند که امکان استفاده از انواع تجهیزات و امکانات مبتنی بر فناوری آموزشی در فرایند یاددهی – یادگیری فراهم آید.

➤ فضای یادگیری باید برای مربیان جذاب، نشاط آور و برانگیزاننده باشد.

➤ محیط یادگیری درس هنر باید به گونه ای انتخاب و سازماندهی شود که مربی بتواند متناسب با توانایی های خود

و در زمان مناسب به اهداف مورد نظر دست یابد.

➤ فضای یادگیری باید برای متربیان جذاب، نشاط آور و برانگیزاننده باشد.

➤ محیط یادگیری درس هنر باید به گونه ای انتخاب و سازماندهی شود که مربی بتواند متناسب با توانایی های خود و در زمان مناسب به اهداف مورد نظر دست یابد.

دانش آموز:

➤ مربی در فرایند یاددهی - یادگیری فعال است.

➤ فرایند یاددهی - یادگیری با توجه به استعدادها، نیازها، و تجربیات یادگیرنده صورت می گیرد.

➤ به تفاوت های فردی در فرایند یادگیری توجه می شود.

➤ در فرایند یاددهی- یادگیری از تمرین های گروهی برای تقویت و تثبیت آموخته ها استفاده می شود.

اصول یاددهی - یادگیری:

• فرایند یاددهی - یادگیری به یادگیری فعالیت های هنری حول محور ارتباط انسان با خود، خدا، خلق و خلقت توجه شده است.

• روش های یاددهی - یادگیری به گونه ای طراحی شده است تا زمینه خود راهبری در یادگیری، یادگیری همیارانه و توانایی خود ارزشیابی فردی و گروهی را فراهم سازد.

• فرایند یادگیری زمینه تحقق اهداف را در عناصر تفکر، ایمان، اخلاق، علم و عمل فراهم می آورد.

• فرایند یاددهی - یادگیری زمینه فعالیت مشارکتی و گروهی را برای متربیان فراهم می نماید.

• هر معلم باید آفریننده راهبردهای یاددهی - یادگیری باشد.

• استفاده از راهبردهای گوناگون یاددهی - یادگیری زمینه های رشد جسمی، عاطفی، عقلی، اخلاقی، معنوی و اجتماعی را در تربی فراهم می نماید.

• راهبردهای یاددهی - یادگیری تنها به کلاس درس و مدرسه محدود نمی شود و در مکان های دیگر همچون کارگاه، محیط های طبیعی، موزه ها، پارک ها و... می تواند صورت گیرد.

• استفاده از روش های یاددهی - یادگیری گوناگون با توجه به ویژگی های جسمی، عقلی، عاطفی و

اجتماعی فراگیران انتخاب می شود.

روش های یاددهی و یادگیری درس هنر عبارتند از:

• **روش توضیحی:** با استفاده از این روش شما می توانید دانش آموزان را با ابزار و مواد مورد استفاده، چگونگی کار با آن ها، چگونگی نگهداری آن ها و شفاف سازی نکات مبهم و مشکل آفرین در فرایند تولید یک محصول هنری آشنا کنید.

• **روش پرسش و پاسخ:** این روش که به آن روش اکتشافی یا سقراطی نیز می گویند، سئوالات گونه ای تنظیم می شود که دانش آموزان را به تفکر واداشته شود. از این روش می توانید برای ایجاد انگیزه، پرورش ایده، روشن شدن موضوع و روش کار در رشته های هنری استفاده کنید. این روش می تواند

• **روش نمایشی:** با استفاده از این روش شما می توانید فرایند انجام یک فعالیت هنری را به دانش آموزان نشان دهید و سپس از آن ها بخواهید همان کار را انجام دهند. برای مثال می توانید چگونگی استفاده درست از ابزار و مواد مختلف را به دانش آموزان نشان دهید. سپس از دانش آموزان بخواهید روش های دیگری برای انجام دادن بهتر فعالیت مورد نظر پیدا کند.

• روش ایفای نقش: در این روش شما می توانید از دانش آموزان بخواهید خود را به جای یک شخصیت فرضی قرار می دهند و به تقلید حرکات، صدا، عواطف و شخصیت وی بپردازد. از این روش می توانید در برنامه های قصه، نمایش، تربیت شنوایی استفاده می شود.

• روش واحد کار (پروژه): روش واحد کار معمولاً مستلزم بررسی، جمع آوری اطلاعات، و یافتن پاسخ حول یک دسته از مفاهیم است. در جریان انجام واحد کار، شما می توانید روال معمول و تصنعی کلاس را از شکل معمول خارج کنید و با همکاری دانش آموزان در قالب فعالیت های کارگاهی و بحث های گروهی، هدف آموزشی مورد نظر را محقق نمایید می کنند

• گردش علمی: شما می توانید با ترتیب دادن بازدیدها و فعالیت های تجربی خارج از کلاس و مدرسه، فرصت های لازم جهت برانگیختن حس کنجکاوی و اکتشاف را در اختیار دانش آموزان قرار دهید. به طور کلی، گردش علمی می تواند شامل دیدار از یک باغچه، باغ، بوستان، کوه، دشت، کارگاه، نمایشگاه، فروشگاه، موزه، ساختمان و... باشد. مشاهده محیط اطراف و حتی مشاهده ی محیط دبستان که امکان کسب تجربه را فراهم آورد نیز گردش علمی محسوب می شود و اجبات است.

تلفیقی از روش های یاددهی - یادگیری مورد نظر برای طراحی فرصت ها و اجرای فعالیت های یادگیری بسته به نوع فعالیت هنری، می تواند مورد استفاده قرار گیرد. هر فعالیت های هنری که متناسب با امکانات کلاس و با توجه به رویکرد، اصول جامعیت محتوا، انعطاف پذیری، تلفیق رشته های هنری انتخاب شود، می تواند در کلاس اجرا شود. این روشی به دانش آموزان اجازه می دهد تا در یک محیط آزاد و به صورت فردی یا گروهی به طور فعال به طرح و اجرای ایده های هنری خود بپردازد.

در همه این روش ها لازم است مراحل زیر طی شود:

• آشنایی اجمالی با موضوع یا ایجاد انگیزه: شما می توانید با هر روشی توجه دانش آموزان را به فعالیت جدید جلب کنید. مهم این است که دانش آموزان انگیزه کافی برای انجام فعالیت را کسب نمایند. جلب توجه آن ها به تجربیات گذشته از طریق نشان دادن یک تصویر، ابزار، وسایل و مواد مورد نیاز برای انجام فعالیت مورد نظر و یا بیان یک خاطره، می تواند در این راه به شما کمک نماید.

• پرورش ایده (تعیین فعالیت): فعالیت در نظر گرفته شده را برای دانش آموزان روشن نمایید. از آن ها بخواهید در باره آن به صورت فردی یا گروهی و با توجه به نوع فعالیت به تفکر، تخیل، گفت و گو و جمع آوری اطلاعات جهت پرورش ایده پردازد ایده پردازند. مهمترین نکته این است که به دانش آموزان فرصت کافی برای فکر کردن، انتخاب کردن و تصمیم گرفتن داده شود. چنانچه انجام فعالیت مستلزم استفاده از ابزار و مواد خاصی است، مطمئن شوید همه دانش آموزان آن را در اختیار دارند.

• انجام فعالیت هنری : در این مرحله دانش آموزان ایده خود را به صورت فردی یا گروهی به اجرا در می آورد. اجرای ایده توسط دانش آموزان می تواند در قالب تولید یک محصول هنری (مثل نقاشی و کاردستی) ویا فرایند انجام یک فعالیت هنری (همچون قصه و نمایش) باشد.

در این مرحله نیز همچون مرحله قبل ایجاد فضایی که دانش آموزان بتوانند آزادانه و با اعتماد به نفس به فعالیت پردازند از اهم واجبات است. آزادی و خود باوری شادی و نشاط را به کلاس شما به ارمغان خواهد آورد.

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی:

ارزشیابی؛ فرایندی نظام‌دار برای جمع‌آوری، تحلیل و تفسیر اطلاعات در باره‌ی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان است. منظور از ارزشیابی فعالیت‌های هنری؛ سنجش عملکرد و کوشش‌های هنری دانش‌آموزان و مقایسه‌ی نتایج حاصل با انتظارات آموزشی و پرورشی این درس است؛ به این منظور که "به چه میزانی فعالیت‌های آموزشی (یاددهی) معلم و فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان به نتایج مورد انجامیده است؟" بنابر این با توجه به رویکرد، اصول، اهداف، محتوا و روش‌های یاددهی - یادگیری در این برنامه‌ی درسی، در ارزشیابی فعالیت‌های هنری دانش‌آموزان باید اصولی مورد توجه قرار گیرد که در بسیاری از موارد این اصول با پیش‌فرض‌ها، اصول و سیاست‌های مطرح شده در برنامه درسی ملی هم‌پوشی دارد.

اهم اصول ارزشیابی از درس هنر منطبق با برنامه درسی ملی عبارت اند از:
پیشرفت هر فراگیرنده نسبت به فعالیت‌هایی که خود او انجام می‌دهد و با توجه به اصل تفاوت‌های فردی سنجیده می‌شود؛

در ارزشیابی، هم به فرایند خلق یک اثر هنری، و هم به محصول نهایی طوری توجه می‌شود که فراگیرندگان به استمرار بخشیدن به کارها و فعالیت‌های هنری خود تشویق شوند؛
ارزشیابی فعالیت‌های هنری فرایندی پویاست که با مشارکت معلم، فراگیرنده (خود ارزشیابی) و سایر هم‌کلاسی‌های او (دیگر ارزشیابی) صورت می‌پذیرد؛

در ارزشیابی فعالیت‌های هنری بر ویژگی‌های مثبت و برجسته هنری فراگیرندگان توجه و بر آن تأکید می‌شود؛
ارزشیابی از فعالیت‌های هنری فراگیر به صورت کیفی (توصیفی) انجام می‌شود. بنابراین، از دادن نمره به فعالیت‌ها و محصولات هنری خودداری فرمایید.

به نوع ابزار و وسایل و موادی که هر دانش‌آموز استفاده می‌کند، توجه می‌شود؛ زیرا نوع و کیفیت آن‌ها در روند فعالیت و محصول نهایی مؤثر است؛

دانش‌آموزان می‌توانند با توجه به بازخورد دریافت شده از هر سه منبع یاد شده (هم‌کلاسی‌ها، معلم و خودشان) در پایان هر فعالیت هنری اقدام به اصلاح و بازنگری فرایند خلق یک اثر هنری داشته باشند؛

تمامی فعالیت‌های هنری فراگیرندگان، جذاب و با ارزش است. بنابراین، معلم و مربی می‌باید از قضاوت‌هایی که به یأس و ناامیدی و از بین رفتن انگیزه فعالیت هنری منجر می‌شود، خودداری کنند و با استفاده از جملات مثبت و برانگیزاننده کارایی دانش‌آموزان را افزایش دهد؛

دانش‌آموزان به دو شکل فرایندی و پایانی با توجه به سطوح زیر ارزشیابی می‌شوند.

سطح ۱: حساسیت و توجه نسبت به (مثلاً: رنگ‌ها و مصادیق آن در طبیعت و محیط پیرامون)

سطح ۲: شناخت (مثلاً: رنگ‌های اصلی و ترکیب آن‌ها در آثار مختلف خلقت)

سطح ۳: ایده گرفتن و استفاده از (مثلاً: رنگ‌های اصلی و طیف آن در آثار هنری خود)

سطح ۴: رعایت جنبه‌های زیبایی‌شناختی (رنگ‌ها در تولید محصولات هنری).

زمان: برای اجرای فعالیت های تلفیقی معمولاً به دو جلسه (و یا سه جلسه) کامل نیاز است. اگر نمی توانید این دو ساعت را پشت سر هم داشته باشید، در آغاز جلسه دوم با یادآوری جلسه قبل، از ادامه آن فعالیت هنری شروع کنید.

مکان: در برنامه درسی هنر بر تنوع فضاهای آموزشی تاکید شده است. در این جا آموزش در فضای خارج از کلاس، خارج از مدرسه تاکید بیشتر و استفاده از فضای مجازی و توجه به فناوری ارتباطات و اطلاعات نیز اضافه شده است.

بسته آموزشی:

از سال جاری برنامه درسی هنر در قالب بسته آموزشی ارائه خواهد شد. این بسته شامل: کتاب راهنمای معلم، و سی دی معلم که شامل مجموعه‌های تصویری برای آشنایی با عناصر طبیعت، مجموعه‌های صوتی و تصویری برای آشنایی با رشته‌های هنری، آلبوم با هم بخوانیم شامل سرودهای مناسب برای پایه سوم، مجموعه‌ی ابزار و مواد مورد نیاز برای کاردستی و نقاشی و ...، برای افزایش دانش و مهارت‌های هنری معلمان و دانش‌آموزان، است.

بخش دوم: نمونه فعالیت های تلفیقی رشته های مختلف هنری

بخش دوم به نمونه فعالیت های مختلف هنری که به صورت تلفیقی طراحی شده است، اختصاص دارد. شما می توانید با اجرای همه یا بعضی از آن ها با نحوه طراحی فعالیت های هنری به شکل تلفیقی آشنایی بیشتری پیدا نمایید. این بخش متشکل از دوازده فعالیت تلفیقی است. تلفیق فعالیت های هنری حول محور ابزار و وسایل و مواد، اشکال، فعالیت های مختلف تربیت هنری مثل: ارتباط با طبیعت، نمایش، قصه و... صورت گرفته است. برای اجرای بهتر فعالیت ها و بهره گیری هر چه بیشتر از این کتاب، به شما معلمان عزیز توصیه می شود:

- با توجه به شرایط کلاس خود و به دلخواه، از همه یا بعضی از فعالیت های پیشنهادی استفاده کنید. شما برای انجام دادن این فعالیت های هنری هیچ اجباری ندارید. بدیهی است کتاب مرجع و مادر همان کتاب معلم هنر است و شما دانش آموزان می توانید از فعالیت های مندرج در این ضمیمه به عنوان الگوی عملی جهت طراحی فعالیت های هنری تلفیقی، استفاده کنید.
- از این نمونه فعالیت های تلفیقی به دو صورت مکمل فعالیت های مطرح شده در کتاب راهنمای درس هنر یا فعالیت هایی که مستقل از کتاب مذکور است، استفاده کنید.
- به یاد داشته باشید که تاکید ویژه ما بر رشد خلاقیت دانش آموزان از طریق توجه همزمان به رشته های مختلف هنری است و نه فقط نقاشی و کاردستی. بنا براین قصه و قصه گویی، اجرای نمایش و تربیت شنوایی به اندازه نقاشی و کاردستی و شاید بیشتر از آن ها دارای اهمیت است. چرا این رشته ها محمل خوبی برای توجه به میراث فرهنگی و هنری ایران است.

□ برای انجام فعالیت های هنری، بر انجام پژوهش و تحقیق فردی و گروهی دانش آموزان به خصوص در مورد آداب و رسوم و میراث فرهنگی - هنری ایران تاکید کنید.

□ در استفاده از این فعالیت ها، همچون فعالیت های مندرج در کتاب راهنمای درس هنر، لازم است اصول برنامه درسی هنر همچون انعطاف پذیری، خلاقیت، یادگیری مشارکتی و دیگر اصول این برنامه درسی مد نظر قرار گیرد. برای مثال چنان چه رفتن به طبیعت به هر دلیلی مقدور نیست، از مواد کمک آموزشی همچون عکس، فیلم برای نشان دادن عناصر و پدیده های طبیعی استفاده کنید. اگر در استان شما پاییز و زمستان طولانی است، فعالیت سفالگری را در بهار انجام دهید. ذکر این نکته ضروری است که پیشنهاد مذکور تنها فعالیت هایی را مد نظر قرار می دهد که لزوماً نباید پشت سر هم و از ساده به مشکل انجام شوند.

□ از آنجا که امکان ارائه فعالیت های تلفیقی در یک جلسه درس هنر وجود ندارد، لازم است فعالیت های مذکور در دو یا سه جلسه انجام و تکمیل شود.

□ اهداف درس هنر در دو بخش اهداف اولیه و ثانویه نگاشته شده است. اهداف اولیه با توجه به محتوایی این فعالیت ها متفاوت است. اهداف ثانویه درس هنر در همه دروس یکسان است لذا از آوردن آن در ابتدای هر درس خودداری می شود. این اهداف عبارتند از:

➤ در انجام فعالیت های هنری گروهی مسئولیت پذیر است

➤ با توجه به شرایط در انجام فعالیت های هنری انعطاف پذیر باشد.

➤ توانایی توصیف احساس های خود را دارد.

➤ توانایی خلق یک اثر هنری را دارد.

➤ توانایی تعامل مؤثر با دیگران داشته باشد.

➤ به افکار و عقاید دیگران احترام بگذارد.

➤ در فرایند خلق آثار هنری و در محیط پیرامون خود نظم را رعایت کند

□ در ابتدای هر فعالیت هنری، اهداف در قالب مهارت هایی که در پایان آن فعالیت انتظار دارید دانش آموز کسب کرده باشد، آورده شده است. این اهداف می تواند ملاک خوبی جهت ارزشیابی از درک هنری و همچنین خلاقیت هنری دانش آموزان باشد.

□ تدریس با توجه به " روش کار" صورت می گیرد. در این قسمت، ترتیب ارائه فعالیت های هنری بر اساس روش تدریس هنر که همان ایجاد انگیزه یا طرح موضوع، تعیین فعالیت یا پرورش ایده هنری، انجام دادن فعالیت یا تولید محصول هنری و بالاخره ارائه محصول یا تولید هنری و انجام ارزشیابی پیشنهاد شده است .

□ تدریس با توجه به همه اجزاء بسته آموزشی صورت می گیرد. از آنجا که برنامه درسی جدید در قالب بسته آموزشی ارائه خواهد شد ، شما معلم عزیز می توانید علاوه بر استفاده از کتاب راهنمای معلم، از دیگر اجزای بسته، همچون تصاویر و فیلم های آموزشی، برای گسترش و تعمیق یادگیری استفاده کنید. برای مثال، در بخش ارتباط با طبیعت علاوه بر عکس های کتاب می توانید عکس ها و تصویر مندرج در سی دی آموزشی را نیز مورد استفاده قرار دهید